

ע"פ 5953/22 - מדינת ישראל נגד גאזי עדוי

בית המשפט העליון בשבתו כבית משפט לערעורים פלייליים

ע"פ 5953/22

לפני:
כבוד השופט י' אלרון
כבוד השופט ח' כבוב
כבוד השופט י' כשר

המערערת: מדינת ישראל

נגד

המשיב: גאזי עדוי

ערעור על גזר דינו של בית המשפט המחוזי נצרת מיום
06.07.2022 בת"פ 12841-05-21 שניתן על ידי
כבוד השופטת ר' גלפז מוקדי

תאריך הישיבה: א' בשבט התשפ"ג (23.01.2023)

בשם המערערת: עו"ד עילית מידן

בשם המשיב: עו"ד יהלי שפרלינג; עו"ד באסל פאלח;
עו"ד שושן ג דשטיין

פסק-דין

השופט ח' כבוב:

1. לפנינו ערעור המדינה על גזר דינו של בית המשפט המחוזי בנצרת (כבוד השופטת ר' גלפז מוקדי) בת"פ

12841-05-21 מיום 06.07.2022, בגדרו הושתו על המשיב העונשים הבאים: 42 חודשי מאסר לריצוי בפועל, בניכוי ימי מעצרו; 12 חודשי מאסר על-תנאי למשך 3 שנים, לבל יעבור עבירת הצתה או אלימות מסוג פשע; 4 חודשי מאסר על-תנאי למשך 3 שנים, לבל יעבור עבירת אלימות מסוג עוון, הסתייעות ברכב לביצוע פשע או הפרת הוראה חוקית; ופיצוי כספי לשניים מנפגעי העבירה בסך של 30,000 ש"ח.

העובדות הדרושות לעניין

2. המשיב הודה במסגרת הסדר טיעון בעובדות כתב אישום מתוקן, המייחס לו עבירות של הצתה, לפי סעיפים 448(א) רישא ו-29(ב) לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: החוק); סיוע לתקיפה בנסיבות מחמירות, לפי סעיפים 380, 382(א) ו-31 לחוק; הסתייעות ברכב לביצוע פשע, לפי סעיף 43 לפקודת התעבורה [נוסח חדש], התשכ"א-1961; והפרת הוראה חוקית, לפי סעיף 287(א) לחוק.

3. ברקע האירוע המתואר בכתב האישום, סכסוך ממושך בין שתי משפחות המתגוררות בכפר טורעאן (להלן: הכפר) - סכסוך אשר גבה מספר קורבנות במשך השנים. במסגרת סכסוך זה, הציתו אלמונים רפת בבעלות המשיב ומשפחתו; והמשיב הורחק מן הכפר למשך עשרה ימים, בהחלטת קצין משטרה. בעקבות אלה, קשר המשיב קשר עם שלושה אחרים לצורך הצתת משרדו של עאדל דחלה (להלן: עאדל), בכפר - לאחר שחשד כי עאדל הוא זה שאחראי להצתת הרפת. המשיב והאחרים הצטיידו בבקבוקי בנזין; לום; אלות; כפפות ומסיכות פנים; ורכב, אותו הסוו באמצעות הסרת לוחית הרישוי ומריחתו בבוץ.

ביום 02.01.2021 בסמוך לשעה 12:25 הגיעו המשיב והאחרים למשרדו של עאדל. באותה העת שהו במשרד עאדל; חולוד דחאלה, עובדת המשרד; וארבעה מלקוחות המשרד - חאלד אבו דיבה, ניזאר זרעיני, זידאן זרעיני ודאס גבן (להלן, בהתאמה: חולוד, חאלד, ניזאר, זידאן ו-דאס). המשיב והאחרים נכנסו למשרד כאשר הם אוחזים באלות, לום ובקבוקי הבנזין, והחלו לשפוך בנזין ברחבי המשרד ועל גופו של חאלד. משהתחוויר לחאלד כי מדובר בבנזין, ניסה לברוח, אך המשיב והאחרים תקפו אותו במכות באמצעות אלות, בין היתר בראשו - וחדלו ממעשיהם רק לאחר שחאלד הבהיר להם כי הוא אינו משתייך למשפחה עמה הם מסוכסכים.

בשלב זה, נעל ניזאר את דלת המשרד במטרה למנוע מהמשיב והאחרים להצית את המשרד על יושביו, ואולם המשיב והאחרים ניפצו את דלת הזכוכית באמצעות האלות, שפכו את יתרת הבנזין (כאשר חלק אף הותז על רגלו של ניזאר), והשליכו חפצים לתוך המשרד. זידאן, ניזאר, עאדל, דאס וחולוד נמלטו אל חלקו האחורי של המשרד, והמשיב והאחרים הציתו את הבנזין וגרמו לשריפה במשרד. האש אחזה בריהוט בחדר הכניסה והגיעה עד לדלפק הקבלה. לאחר ההצתה, נמלטו המשיב והאחרים ברכב, שעה שיושבי המשרד פעלו לכבות את האש.

4. יוער, כי הסדר הטיעון עם המשיב גובש לאחר שהחלה שמיעת הראיות בתיק, ונשמעו חלק מעדי התביעה - וההסדר לא כלל הסכמה לעניין העונש. ביום 12.05.2022, הרשיע בית המשפט המחוזי את המשיב באישומים שיוחסו לו בהתאם להודאתו בכתב האישום המתוקן.

עיקרי גזר הדין

5. ביום 06.07.2022, נגזר דינו של המשיב. יצוין תחילה, כי בטיעונים לעונש נשמעו מספר טענות הנוגעות להסכם סולחה בין המשפחות המסוכסכות, שהושג במאמץ רב ובמעורבות גורמים רבים, ובשיתוף פעולה עם משטרת ישראל. לאור זאת, נטען כי יש להקל בעונשו של המשיב לצורך מניעת מתח בין הצדדים, אגב הסכם הסולחה.

6. בית המשפט המחוזי מצא לנכון לקבוע מתחם אחד עבור כלל העבירות, שדורות תחת מסכת עובדתית אחת. בית המשפט המחוזי נתן דעתו לערכים המוגנים שנפגעו במעשי המשיב, ובתוך כך, התייחס לחומרת מעשיו של המשיב אשר הצית משרד על יושביו מטעמי נקם ועל מנת 'לבוא בחשבון' עם עאדל, ואף סייע בתקיפתו של חאלד - ורק במזל לא קופחו חייהם של הנוכחים במשרד. תואר, כי במעשיו אלה פגע המשיב בצורה חמורה בערכים המוגנים של קדושת החיים ושלמות הגוף. זאת ועוד, התייחס בית המשפט המחוזי לפגיעה החמורה בזכות לקניין המגולמת בנזק הכבד שנגרם למשרד, וכן, הודגשה החומרה היתרה המצויה בעבירת ההצתה ככלל, לאור פוטנציאל הנזק החמור הטמון בה.

7. לאחר בחינת הפסיקה שהוגשה על-ידי הצדדים - קבע בית המשפט המחוזי כי מדובר בפסיקה שלא משקפת את רף החומרה ההולם את המקרה, כאשר הפסיקה שהוגשה חורגת לחומרה או לקולה. בית המשפט המחוזי הציג פסיקה נוספת הנוגעת לעבירת ההצתה, אם כי בנסיבות שונות - מקרים של הצתת מבנים ריקים מאדם או הצתת בית מגורים של הנאשם אגב הפעלת אלימות כלפי אשתו. בהמשך, ציין בית המשפט המחוזי את הנסיבות הקשורות בעבירה: פנייתו של המשיב לדרך אלימה כפתרון ליישוב סכסוך מתמשך; הצתת המשרד כאשר נכחו בו שישה אנשים, בהם קשיש בן 80; התכנון הרב שקדם לאירוע; הנזק שנגרם לחאלד כתוצאה מן התקיפה ופוטנציאל הנזק הנוסף עבור כלל הנוכחים. בהינתן כל אלה, קבע בית המשפט המחוזי כי מתחם העונש ההולם, בהתייחס לכלל העבירות המיוחסות למשיב ביחד, עומד על 30 עד 60 חודשי מאסר בצירוף עונשים נלווים.

8. בבואו לגזור את עונשו של המשיב בגדרי המתחם, התייחס בית המשפט המחוזי להסכם הסולחה וקבע כי יש ליתן משקל לנכונותו של המשיב לתמיכה בהסכם הסולחה, אך אין להסכם משקל מכריע - משום שגורלו אינו תלוי בגזר דינו של המשיב. כן ציין בית המשפט המחוזי במסגרת השיקולים לקולה, את נכונותו של המשיב להעניק פיצוי בגין הנזק שגרם; את הודאת המשיב במיוחס לו והבעת חרטה; את גילו הצעיר ואת היותו נעדר עבר פלילי. בהתאם, ותוך התחשבות בשיקולי הרתעת היחיד והרתעת הרבים - נקבע כי יש למקם את עונשו של המשיב בחלקו התחתון של המתחם, אך לא בתחתיתו, ונגזרו על המשיב העונשים כאמור לעיל.

טענות הצדדים בערעור

9. בערעורה, משיגה המדינה הן על מתחם הענישה שנקבע, הן על העונש שהושת על המשיב בגדרי המתחם. לטענתה, מתחם הענישה שנקבע מקל יתר על המידה ולא משקף את החומרה הגלומה בעבירת ההצתה - לבטח בהינתן העובדה שהמחוקק קבע לעבירה זו עונש של חמש-עשרה שנות מאסר. בהתייחס לנסיבות המקרה, הודגש כי המשיב שפך בנזין ברחבי המשרד (שחלקו ניתן על נידאל) ואף על חאלד עצמו, מתוך כוונה ברורה להצית את המשרד על יושביו - גם לאחר שראה כי לכודים במשרד אנשים, ללא מוצא. זאת ועוד, הוסיפה המדינה התייחסות גם לתכנון הרב שקדם לעבירה; לחלקו היחסי של המשיב; לנזק הרב שנגרם כתוצאה ממעשיו ולמניע של נקמה שהביאה את המשיב לביצוע המעשים.

אשר לעונש שהושת על המשיב בתוך המתחם, טוענת המדינה כי שגה בית המשפט המחוזי בקביעת עונשו בחלקו התחתון של המתחם, שכן התקיימו שיקולים משמעותיים לחומרה, לרבות ביצוע ההצתה לאחר תכנון מוקדם - ותוך זריעת אימה בכלל הציבור שצפה במאורע המבוצע במתחם משרדי, באמצע היום. זאת ועוד, צוין כי המשיב לא שיתף פעולה עם החקירה וכי עד היום לא נתפסו המעורבים האחרים בפרשה, שאת שמם סירב למסור. לבסוף הדגישה המדינה את מגמת החמרה בענישה בעבירות הצתה, אשר מחייבת התערבות בגזר הדין, בייחוד לאור הנסיבות החמורות והייחודיות של המקרה דנן.

10. בדיון לפנינו טען בא-כוח המשיב מנגד, כי עולה טעם לפגם מהתנהלותה של המדינה, אשר מערערת נגד קולת העונש, ומדגישה את העובדה שהמשיב הצית את המשרד "על יושביו", לאחר שהושג הסדר טיעון לפיו המשיב יורשע ברישא סעיף 448(א) לחוק, ולא בסיפא הסעיף - שעניינו הצתה במטרה לפגוע בבני אדם. זאת ועוד, נטען כי הפסיקה הקיימת, שהוצגה גם בבית המשפט המחוזי לא תומכת בטענות המדינה - וכי כלל הנסיבות לחומרה נבחנו זה מכבר ובאו לידי ביטוי בגזר הדין.

דיון והכרעה

11. כידוע, אין ערכאת הערעור נוטה להתערב בעונש שקבעה הערכאה הדיונית; ואולם, אין הדלת נעולה במקרים המתאימים (ע"פ 562/22 יחיא נ' מדינת ישראל, פסקה 12 (26.12.2022)). אמנם לא בנקל תתערב ערכאת הערעור בעונש שנקבע על-ידי הערכאה הדיונית, אך סבורני כי המקרה שלפנינו בא בקהלם של אותם מקרים המצדיקים התערבות כאמור - והכל כפי שיפורט להלן.

12. בעת קביעת מתחם העונש ההולם, בית המשפט המחוזי התחשב בערכים המוגנים שנפגעו ממעשי המשיב ובמידת הפגיעה בהם; בנסיבות האירוע החמורות; ובמדיניות הענישה הנוהגת - בצינו כי אין בפסיקה דוגמה המשקפת את "תמהיל העבירות בו הורשע [המשיב - ח.כ.] בעניינו, או תמהיל דומה ואף לא את הנסיבות לחומרה אשר בעניינו". לא מצאתי מקום להתערב במתחם כפי שקבע בית המשפט המחוזי, על אף היותו מקל עם המשיב, ואולם, סבורני כי לא ניתן משקל מספיק לעקרון ההלימה בעונשו של המשיב, בשים לב לנסיבות החמורות ולענישה הקבועה לצד עבירת ההצתה בחוק. לפיכך, נכון יהיה להתערב במידת מה בעונש שנגזר על המשיב בתוך מתחם הענישה, כך שיעמוד על הצד הבינוני-גבוה של המתחם שנקבע, תוך שאנו משווים לנגד עינינו את כלל לפיו ערכאת הערעור לא ממצה את הדין (ראו, מיני רבים: ע"פ 6865/22 מדינת ישראל נ' ג'בארין, פסקה 12 (17.01.2023); ע"פ 2654/22 מדינת ישראל נ' דיסלבסקי, פסקה 16 (06.12.2022); ע"פ 3587/22 מדינת ישראל נ' ג'והנסון (28.11.2022)).

13. הלכה פסוקה היא כי ענישה היא לעולם אינדיבידואלית, ותלויה בנסיבות המעשה והעושה (ע"פ 8470/19 מדינת ישראל נ' בורובסקי, פסקה 23 (25.08.2021)). בנסיבות העניין שלפנינו, עונש מאסר של 42 חודשים לא משקף את מידת האשם הטמונה במעשיו של המשיב, ואת חומרת המעשים עצמם. ודוק, מתוך מניע של נקם, אגב סכסוך בין משפחות - המשיב תכנן בקפידה את אירוע ההצתה תוך הצטיידות בבנזין; כלי תקיפה; אמצעי הסוואה; ורכב מוסווה (ראו והשוו: ע"פ 1333/18 מדינת ישראל נ' גוהר, פסקה 10 (10.10.2018); ע"פ 8622/21 הולר נ' מדינת ישראל, פסקה 10 (15.05.2022)). באירוע עצמו, באמצע היום ולעיני כל, המשיב שפך בנזין ברחבי משרד פרטי, ועל גופו של חאלד - והצית את המשרד על יושביו, כאשר הנוכחים במשרד היו כלואים בחלקו האחורי של המשרד הבוער. יש בנסיבות אלה כדי להדגיש את אכזריותו של המשיב, ואת התעלמותו מהתוצאות האפשריות של מעשיו.

כאמור, המשיב טען לפנינו כי שעה שהגיעו הצדדים להסדר טיעון לפיו המשיב יורשע ברישא סעיף 448(א) לחוק, ולא בסיפא, שעניינו הצתה במטרה לפגוע בבני אדם - הרי שלא ניתן כעת לטעון להתערבות בענישה תוך הסתמכות על הנמקה זו. אין בידי לקבל טענה זו. אכן, המשיב לא הורשע בעבירת הצתה במטרה לפגוע בבני אדם, על כל המשתמע מכך, אך מכך אין לגזור כי עלינו להתעלם מנוכחותם של בני אדם במשרד בעת אירוע ההצתה - נסיבה חמורה ורלבנטית לעבירה, גם בגדרי הרישא לסעיף 448(א).

14. זאת ועוד, מקובלת עליו עמדת המדינה כי עונשו של המשיב סוטה לקולה מהעונש הראוי, לאור העונש

הקבוע בצידה של עבירת ההצתה בחוק - 15 שנות מאסר. ויוזכר, לצורך השוואה, כי על המשיב הושת עונש מאסר בפועל של 3 שנים וחצי בלבד. בית משפט זה עמד לא אחת על כך שעונשי מאסר מרביים אינם באים לקבוע, אך ורק, את גבולה העליון של סמכות הענישה שבידי בתי המשפט, אלא הם מבטאים רמת ענישה ראויה במקרים החמורים ביותר, ומהם יש לגזור את מתחם העונשים עבור מקרים חמורים פחות (ע"פ 2240/21 מדינת ישראל נ' שחר, פסקה 21 (08.11.2021)). זאת, כאשר יש לשמור על זיקה לענישה זו הקבועה בחוק בעת גזירת העונש, כחלק מהבניית שיקול הדעת השיפוטי בענישה בהתאם לתיקון 113 לחוק (שם).

אמנם, רף הענישה בעבירות הצתה אינו אחיד (ע"פ 3450/17 דמתי נ' מדינת ישראל, פסקה 10 (10.01.2018)), וניתן למצוא מנעד רחב של עונשים, בהתאם לטיבו של המעשה ולנסיבותיו האישיות של העושה. יחד עם זאת, אין לכחד כי המגמה המסתמנת בשנים האחרונות הינה של החמרה בענישה, ובית המשפט שב והדגיש פעם אחר פעם את חומרתה של עבירת ההצתה, ואת ההחמרה הנדרשת בענישה (ע"פ 4743/22 מדינת ישראל נ' פלוני, פסקה 18 וההפניות שם (17.08.2022)). כפי שנפסק, "מעשה הצתה ראשיתו ידועה, ואחריתו מי ישורנה" (ע"פ 6466/18 ראגאבי נ' מדינת ישראל, פסקה 12 (01.05.2019)). המבצע עבירת הצתה לא יודע ולא יכול לדעת כיצד העבירה תסתיים, את מה או את מי תכלה האש. החומרה היתרה הטמונה בעבירת ההצתה נובעת לא רק מן הסכנה האינהרנטית הטבועה בה, אלא גם מתוקף המסר העברייני האלים העולה ממנה, לצורך הטלת אימה בציבור (ע"פ 4311/12 סורי נ' מדינת ישראל, פסקה 3 (08.11.2012)). המסר העברייני האלים מקבל משנה תוקף בענייננו, שכן ההצתה בוצעה על רקע סכסוך מתמשך, ובצהרי היום לעיני אנשים תמימים שנקלעו למעשה אלימות חמור.

15. נוכח המפורט לעיל, תוך התחשבות בשיקולים לקולה שמנה בית המשפט המחוזי, ובשים לב לכלל לפיו אין ערכאת הערעור ממצה את הדין - אציע לחבריי להעמיד את עונשו של המשיב על 54 חודשי מאסר בפועל, כאשר יתר רכיבי הענישה אשר נקבעו בבית המשפט המחוזי יעמדו בעינם.

ש ו פ ט

השופט י' אלרון:

אני מסכים.

ש ו פ ט

השופט י' כשר:

אני מסכים לחוות דעתו של חברי השופט ח' כבוב, ולמסקנותיה.

עמוד 5

אוסף ואצין כי נסיבות העבירה, המוזכרות בפסק דינו של חברי, השופט ח' כבוב, ובעיקר - הצתת המשרד
כאשר ידוע למשיב כי מצויים בו אנשים וכי הבנזין שנשפך, במתכוון ובמסגרת מעשה ההצתה, אף ניתן עליהם - מצדיקות
החמרה במתחם הענישה.

אשר על כן, הוחלט כאמור בפסק דינו של השופט ח' כבוב.

ניתן היום, י"א בשבט התשפ"ג (02.02.2023).

שופט שופט שופט
